

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
ДУ «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ІМ. О.М. МАРЗЄЄВА
НАМН УКРАЇНИ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
за участю
ПРЕДСТАВНИЦТВА ВООЗ В УКРАЇНІ

БЕЗПЕКА ПАЦІЄНТІВ В УКРАЇНІ: НА ШЛЯХУ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ

Матеріали «Науково-практичної конференції з міжнародною участю
до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2021 року», м. Київ
17 вересня 2021 року

За заг. ред. ректора Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця доктора медичних наук, професора Ю.Л. Кучина

Київ – 2021

Науково-практична конференція з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2021 року – Реєстраційний номер Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» № 894 від 24.12.2020 року у «Рестрі конгресів, з'їздів, симпозіумів, науково-практичних конференцій, які проводяться в Україні у 2021 році».

Редакційна колегія

Співголови: Яворовський О.П., Сердюк А.М., Омельчук С.Т.

Члени редколегії: Скалецький Ю.М., Михайленко П.М., Брухно Р.П., Паустовський Ю.О., Зенкіна В.І., Зінченко Т.О.

Рецензенти:

Сергета І.В. – доктор медичних наук, професор, кафедри загальної гігієни та екології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова.

Завгородній І.В. – доктор медичних наук, професор, директор навчально-наукового інституту якості освіти Харківського національного медичного університету, завідувач кафедри гігієни та екології №2 Харківського національного медичного університету.

Безпека пацієнтів: на шляху до національного плану дій: Матеріали «Науково-практичної конференції з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2021 року», м. Київ, 17 вересня 2021 року / За загальною редакцією Кучина Ю.Л. – К.: МВЦ «Медінформ», 2021. – 147 с.
ISBN 978-966-409-236-1

Науково-практична конференція з міжнародною участю до Всесвітнього дня безпеки пацієнтів 2021 року «Безпека пацієнтів: на шляху до національного плану дій» (м. Київ, 17 вересня 2021 року) розглядала два блоки питань: «Безпека при наданні допомоги матерям і новонародженим», що відповідає темі Всесвітнього дня пацієнтів 2021, та «Епідеміологічні, гігієнічні, психологічні, правові та освітньо-наукові аспекти забезпечення безпеки пацієнтів».

В ході підготовки заходу здійснювалася широка розсилка Доповіді Генерального директора ВООЗ та посилання на проект глобального плану дій «Глобальні дії по забезпеченню безпеки пацієнтів на 2021-2030 рр.», які містять пропозицію щодо створення національних планів дій з безпеки пацієнтів. Українськими фахівцями розроблена «Концепція стратегії попередження дефектів надання медичної допомоги у вітчизняній системі охорони здоров'я», що винесена на широке громадське обговорення як основа національного плану дій з безпеки пацієнтів.

На думку організаторів, окрім суто науково-практичних завдань, дискусія має стати поштовхом до формування необхідного суспільного консенсусу щодо проблеми безпеки пацієнтів та сприяти впровадженню культури безпеки в національній охороні здоров'я.

УДК 614.2-052-083:725.5

*У разі повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання на публікацію обов'язкове*

Голова організаційного комітету

Кучин Ю.Л. – ректор НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Співголови оргкомітету:

Науменко О.М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Земсков С.В. – проректор з наукової роботи та інновацій НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Сердюк А.М. – директор ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», доктор медичних наук, професор (за згодою).

Яворовський О.П. – завідувач кафедри гігієни та екології №2 НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Члени оргкомітету:

Омельчук С.Т. – директор Інституту гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Скалецький Ю.М. – завідувач лабораторії безпекових стратегій в охороні здоров'я ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», доктор медичних наук, професор.

Гичка С.Г. – завідувач кафедри патологічної анатомії №2 НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Зайченко Г.В. – завідувач кафедри фармакології НМУ імені О.О. Богомольця, доктор медичних наук, професор.

Брухно Р.П. – асистент кафедри гігієни та екології №2 НМУ імені О.О. Богомольця, кандидат медичних наук.

Михайленко П.М. – старший науковий співробітник лабораторії безпекових стратегій в охороні здоров'я ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», кандидат біологічних наук (за згодою).

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФЕКЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС
ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ (НА ПРИКЛАДІ COVID -19):
РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ КЛІНІКО-ОРГАНІЗАЦІЙНОГО
РЕГЛАМЕНТУ** 73

Дячук Д.Д., Зюков О.Л., Ошивалова О.О., Ліщишина О.М.
*Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної
та клінічної медицини» Державного управління справами, м. Київ, Україна*

**МЕДИЧНА ДОПОМОГА МАЄ БУТИ БЕЗПЕЧНОЮ:
СИСТЕМНІ ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ
В МЕДИЧНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ** 75

Сердюк В.Г.
ВБО «Всеукраїнська рада захисту прав і безпеки пацієнтів», м. Київ, Україна

**БЕЗПЕКА ПАЦІЄНТІВ ТА ІНФЕКЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ
В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ** 78

Чумаченко Т.О., Райлян М.В., Бережна А.В.
Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

**ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ
ХВОРИМ НА КОРОНАВІРУСНУ ХВОРОБУ COVID-19** 80

Парій В.Д.^{1,2}, Бабенко І.Б.², Богомаз В.М.²
¹*Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна*
²*Медичний центр «Універсальна клініка «Оберіг», Київ, Україна*

**ІНФЕКЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЯКОСТІ
СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ** 81

Круть А. Г.
*Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м. Київ,
Україна*

**БЕЗПЕКА ПАЦІЄНТІВ – СКЛАДОВА ЯКОСТІ
НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В СТАНДАРТАХ** 84

Дячук Д.Д., Зюков О.Л., Ліщишина О.М., Ошивалова О.О.
*Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної
та клінічної медицини» Державного управління справами, м. Київ, Україна*

**МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У МЕНЕДЖМЕНТІ
ГОСТРОЇ ХІРУРГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ В АСПЕКТІ БЕЗПЕКИ
ПАЦІЄНТІВ** 85

Гичка С.Г.¹, Яворовський О.П.¹, Іванько О.В.², Риган М.М.³, Брухно Р.П.¹,
Ніколаєнко С.І.¹

¹*Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна*

²*КНП «Київська міська клінічна лікарня №1», м. Київ, Україна*

³*Національний університет фізичної культури і спорту, м. Київ, Україна*

1. ОРІЄНТОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАКАЗУ: «ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ»
2. План заходів з забезпечення та моніторингу якості медичної допомоги, безпеки пацієнтів та лікарняного середовища у медичній організації.
3. Контрольний перелік з достовірності діяльності клінічної медичної лабораторії.
4. Контрольний перелік для оцінки стану інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я.
5. ОПЕРАЦІЙНІ КОНТРОЛЬНІ КАРТИ, розроблені на основі контрольного переліку ВООЗ з безпеки хірургії.

БЕЗПЕКА ПАЦІЄНТІВ ТА ІНФЕКЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Чумаченко Т.О., Райлян М.В., Бережна А.В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Інфекції, пов'язані з наданням медичної допомоги (ІПМД), становлять загрозу здоров'ю та життю пацієнтів та медичного персоналу закладів охорони здоров'я (ЗОЗ), створюючи перепони на шляху забезпечення безпеки пацієнтів. В 2011 р. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) опублікувала дані, які свідчать, що в середньому 7 % пацієнтів в розвинутих країнах та 15 % пацієнтів в країнах, що розвиваються, страждають як мінімум від одної ІПМД в будь-який період часу, при цьому за оцінками летальні випадки складають до 10 %.

За даними Центру громадського здоров'я України показник поширеності ІПМД в країні становив 0,04 % в 2018 р. та 0,035 % в 2019 р. В 2021 р. результати пілотного дослідження одномоментної поширеності ІПМД показали, що в середньому цей показник складає 5,7 %, що свідчить про гіподіагностику випадків ІПМД в ЗОЗ України та недооцінку проблеми безпеки пацієнтів. Між тим, ВООЗ наголошує, що забезпечення безпеки пацієнтів грає стрижневу роль при наданні медико-санітарної допомоги в будь-яких умовах.

Правильно організована раціональна система інфекційного контролю та профілактики захворювань (ІКП) в ЗОЗ є запорукою зниження ризиків виникнення випадків ІПМД і суттєвою складовою забезпечення якості медичної допомоги та безпеки пацієнтів.

Метою роботи була оцінка якості проведення ІКП в стаціонарах лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ) України, виявлення проблемних питань та розробка шляхів поліпшення ситуації.

Матеріали та методи: проведено обсерваційне епідеміологічне дослідження в ЗОЗ України впродовж 2018-2020 рр. щодо забезпечення системи ІКП, дотримання правил ІКП медичним персоналом (МП). Здійснено анкетування МП з використанням авторських опитувальників стосовно знань,

прихильності та практики відносно гігієни рук, виконання медичних маніпуляцій тощо.

Результати та висновки: аналіз результатів дослідження виявив, що в ЗОЗ України ІКП проводить госпітальний епідеміолог або головна медична сестра разом зі старшими медичними сестрами відділень стаціонару. В жодному з ЗОЗ, де проводилось дослідження, не було спеціального відділення ІКП, які є в ЛПЗ Європейських країн. В роботі фахівці з ІКП керуються нормативно-правовими документами, затвердженими в Україні. Виявлена необхідність оновлення та покращення нормативно-правової бази, що регламентує порядок організації та здійснення ІКП в ЗОЗ України. З ряду питань профілактики ІПМД нормативні документи відсутні. При наявності відповідних наказів МОЗУ іноді виникають труднощі щодо впровадження певних положень в практику роботи ЗОЗ через невідповідність вимог існуючим реальним обставинам, що потребує корегування нормативних документів та адаптації їх до сучасних умов діяльності ЗОЗ.

Виявлена низька матеріально-технічна забезпеченість ЗОЗ для здійснення ІКП, обладнання для стерилізації, дезінфекції та мікробіологічного моніторингу в більшості ЗОЗ застаріле та потребує оновлення.

Виявлено занадто велике навантаження на персонал через недостатню кількість МП, що створює додаткові ризики виникнення ІПМД та небезпеки для пацієнтів.

У лікарів та адміністрації ЗОЗ немає прихильності до повного виявлення та реєстрації випадків ІПМД. При виникненні спалахів ІПМД вони не реєструються та не розслідуються у більшості ЗОЗ. Активний пошук випадків ІПМД не проводиться. Відсутність реєстрації випадків ІПМД унеможливило встановлення ординару захворюваності, найважливіших факторів ризику ІПМД, не забезпечує вимірювання впливу різноманітних факторів ризику та профілактичних програм на захворюваність на ІПМД, не сприяє розробці та впровадженню найбільш дієвих та ефективних профілактичних заходів. Епідеміологічне спостереження та мікробіологічний моніторинг проводяться в недостатньому обсязі. Не передбачена відповідальність МП за порушення правил ІКП.

Опитування МП виявило, що 18 % респондентів не знали, що таке гігієнічна обробка рук. Тільки 8 % респондентів відповіли, що завжди дотримуються правил гігієни рук. Середній відсоток правильних відповідей МП про фактори ризику інфекційних ускладнень катетеризації судин становив 27,3 %. Отримані дані свідчать про недостатню обізнаність, прихильності та невідповідну практику МП та адміністрації ЗОЗ щодо правил ІКП, що створює додаткові загрози здоров'ю пацієнтів при їх перебуванні в ЛПЗ. При організації ІКП в ЗОЗ необхідно звернути увагу на забезпечення епідеміологічної безпеки, яка включає безпеку лікувально-діагностичного процесу, медичних технологій та процедур, безпеку лікарняного середовища, епідеміологічну безпеку МП та пацієнтів, епідеміологічну діагностику, ефективний мікробіологічний моніторинг, підготовку кваліфікованих кадрів.

Впровадження правильно організованої раціональної системи ІКП сприяє підвищенню якості надання медичної допомоги, знижує ризики виникнення небезпеки для пацієнтів, має великий медичний, соціальний та економічний ефект, знижуючи тягар ПІМД.

Для забезпечення безпеки пацієнтів, зниження ризиків ПІМД в Україні необхідно створення ефективної системи ІКП стосовно ПІМД на національному, регіональному рівнях та в ЗОЗ, яка включає розробку та впровадження дієвої нормативно-правової бази на основі здобутків доказової медицини та світової практики і адаптованої до сучасних умов України, систему контролю та аудиту якості та ефективності організації ІКП, впровадження постійного внутрішнього контролю якості проведення ПІМД.

Для забезпечення ЗОЗ професійними кадрами доцільно впровадити систему заохочень МП і їх відповідальності за порушення правил ІКП. Необхідно впровадження освітніх програм з питань ІКП не тільки для МП, а й для адміністрації ЗОЗ і управлінь охорони здоров'я різного рівня.

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ХВОРИМ НА КОРОНАВІРУСНУ ХВОРОБУ COVID-19

Парій В.Д.^{1,2}, Бабенко І.Б.², Богомаз В.М.²

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна

²Медичний центр «Універсальна клініка «Оберіг», Київ, Україна

Системи охорони здоров'я останнім часом зустрілись з викликом значного зростання медичних потреб населення з необхідністю стаціонарного лікування. Зокрема, значна частка вітчизняних закладів охорони здоров'я працює у режимі тривалого перевантаження, активізації міжсекторальної взаємодії, технічної модернізації об'єктів без зупинки виробничої діяльності. За таких умов зросли лікарняні ризики для безпеки пацієнтів та персоналу, актуалізувалась потреба у вивченні кращого досвіду управління якістю медичної допомоги.

За нашим переконанням, чинники загроз для безпеки пацієнтів визначаються, насамперед, контекстом робочого середовища. Якість інфраструктури, устаткування і витратних матеріалів, можливості професійного розвитку персоналу, регулювання робочого навантаження, корпоративна культура якості та особиста відповідальність співробітників у дотриманні медичних стандартів є базовими аспектами створення безпечних умов у закладах охорони здоров'я.

Впродовж 2020-21 років у нашій клініці пройшли стаціонарне лікування понад 400 пацієнтів з коронавірусною інфекцією, переважно важкого та вкрай важкого перебігу. В умовах участі у curaції цих пацієнтів лікарів різних спеціальностей та досвіду, центральним вектором управління лікувальним процесом є пріоритет стандартів операційних процедур і клінічних протоколів. Протягом всього часу роботи клініки локальний формуляр лікарських засобів

Підп. до друку 07.09.2021 р. Формат 60x84/16
Гарнітура "Таймс". Фіз. друк. арк. 9,25.
Зам. № 886/21. Наклад 120.

МВЦ «Медінформ»
03179, м. Київ, вул. Котельникова, 95
Тел./факс (044) 501-35-69
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1194 від 15.01.2003 р.